

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

ЗАТВЕРДЖЕНО

Приймальною комісією

Протокол №5 від 21.03.2022 року

Голова Приймальної комісії

_____ Віктор ОГНЕВ'ЮК

Програма фахового випробування з дошкільної освіти

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)
Спеціальність: 012 Дошкільна освіта
Освітня програма: 012.00.01 Дошкільна освіта
На основі: освітнього ступеня бакалавр, магістр, освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліст

ПОГОДЖЕНО

Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи

_____ Олексій ЖИЛЬЦОВ

РОЗГЛЯНУТО І ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри педагогіки та психології

Завідувач кафедри _____ Іванюк Г.І

на засіданні кафедри дошкільної освіти

Завідувач кафедри _____ Половіна О.А.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Мета освітньо-професійної програми 012.00.01 Дошкільна освіта другого (магістерського) рівня вищої освіти – забезпечити кваліфікаційну компетентність майбутніх фахівців у вирішенні завдань управлінського характеру, планування і здійснення освітньої взаємодії з усіма учасниками освітнього процесу в закладі дошкільної освіти, моніторингу якості в дошкільній освіті, інноваційної діяльності.

Програма фахового випробування з дошкільної освіти розроблена на основі Стандарту вищої освіти для другого (магістерського) рівня вищої освіти, спеціальності 012 Дошкільна освіта, галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, професійного стандарту «Вихователь закладу дошкільної освіти».

Для забезпечення якісної фахової підготовки на другому (магістерському) освітньому рівні спеціальності 012 Дошкільна освіта необхідно є обізнаність із змістом дисциплін «Педагогіка» (змістовий модуль «Педагогіка дошкільна»), «Психологія (змістовий модуль «Вікова психологія») та фахових методик дошкільної освіти, що були опановані під час навчання на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти зі споріднених освітніх галузей.

Мета: визначити рівень сформованості загальних і спеціальних (фахових) компетентностей з обраного фаху в обсязі освітньо-професійної програми 012.00.01 Дошкільна освіта першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Завдання:

- визначити рівень знань категоріально-термінологічних понять вікової психології, педагогіки дошкільної та фахових методик дошкільної освіти;
- виявити знання про форми та методичний інструментарій організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти на компетентнісних засадах;
- виявити засвоєння основ професійної діяльності педагога щодо особливостей психолого-педагогічного супроводу дітей раннього і дошкільного віку в освітньому просторі закладу дошкільної освіти;
- визначити сформованість загальних та спеціальних компетентностей бакалавра дошкільної освіти.

Програмою фахового випробування з дошкільної освіти передбачено перевірку навчальних результатів (знання, вміння, розуміння, цінності та інші особисті якості), які набув абітурієнт після завершення Освітньої

програми 012.00.01 Дошкільна освіта першого (бакалаврського) рівня вищої освіти:

- розуміти і визначати соціально-культурні передумови дошкільної освіти (педагогічні умови, закономірності, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби);

- розуміти механізм реалізації освітніх стандартів у галузі дошкільної освіти; знати нормативно-правове та програмово-методичне забезпечення освітнього процесу ЗДО;

- знати зміст традиційних методик та інноваційних педагогічних технологій навчання, виховання, розвитку дітей дошкільного віку; основи взаємодії педагога і дитини у різних видах дитячої діяльності;

- знати загальні закономірності розвитку особистості дитини;

- знати закономірності та особливості фізичного і психічного (емоційного й інтелектуального) розвитку дітей дошкільного віку;

- знати особливості реалізації дидактичних принципів навчання дітей дошкільного віку, методів і прийомів виховного впливу;

- розуміти і визначати особливості провідної – ігрової та інших самоцінних видів діяльності дітей дошкільного віку, способи їх використання у розвитку дітей раннього і дошкільного віку;

- уміти планувати процеси життєдіяльності дитини відповідно до правил охорони її життя та здоров'я; добирати зміст освіти, методи і засоби виховного впливу, організаційні форми дитячої діяльності відповідно до вікових особливостей, інтересів та потреб дитини;

- уміти добирати ефективні засоби впливу на фізичний, соціально-особистісний, пізнавально-мовленнєвий, художньо-естетичний розвиток дитини відповідно до визначених програмових завдань, доцільних методів і прийомів на основі ґрунтовних знань методики їх проведення, неординарних знахідок, творчих втілень передового педагогічного досвіду та сучасних наукових надбань;

- уміти проводити різноманітні форми організації дитячої діяльності, регулювати фізичне, психічне та емоційне навантаження на дитину, змінюючи кількість фізичних та дидактичних вправ, їх чергування, змінюючи умови їх виконання і варіюючи фізкультурне обладнання, дидактичний матеріал та наочні посібники;

- уміти добирати оптимальні засоби й методи впливу на дитину, надаючи їй можливість у процесі проб та експериментування самостійно вирішувати проблемні ситуації у житті як активному суб'єкту діяльності;

- уміти оцінювати наявність оптимальних умов для здійснення фізичного, розумового, морального, трудового, естетичного, виховання та організації змістовної життєдіяльності дітей дошкільного віку;

Форма проведення – екзамен у формі комп'ютерного тестування.

Тривалість – 60 хвилин

Оцінювання: за 200 бальною шкалою.

Критерії оцінювання знань вступника

Кількість балів (max - 200)	Критерії
180 – 200	Виставляється за глибокі знання навчального матеріалу, що міститься в основних і додаткових рекомендованих джерелах; вміння аналізувати явища, які вивчаються, у їхньому взаємозв'язку і розвитку, чітко і лаконічно; логічно і послідовно відповідати на поставлені запитання; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач
160 – 179	Виставляється за ґрунтовні знання навчального матеріалу, аргументовані відповіді на поставлені запитання; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язування практичних задач
140 – 159	Виставляється за міцні знання навчального матеріалу, аргументовані відповіді на поставлені запитання, які, однак, містять певні неточності; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач
120 – 139	Виставляється за посередні знання навчального матеріалу, мало аргументовані відповіді, слабе застосування теоретичних положень при розв'язанні практичних задач
100 – 119	Виставляється за слабкі знання навчального матеріалу, неточні або мало аргументовані відповіді, з порушенням послідовності його викладання, за слабе застосування теоретичних положень при розв'язанні практичних задач
1 – 99	Виставляється за незнання значної частини навчального матеріалу, істотні помилки у відповідях на запитання, невміння орієнтуватися під час розв'язання практичних задач, незнання основних фундаментальних положень

ЗМІСТ ПРОГРАМИ ДОШКІЛЬНА ПЕДАГОГІКА

Природничо-наукові основи дошкільної педагогіки

Дошкільна педагогіка як галузь педагогічних знань. Предмет і об'єкт дошкільної педагогіки. Основні педагогічні категорії дошкільної педагогіки. Завдання дошкільної педагогіки.

Зв'язок дошкільної педагогіки з іншими науками.

Методологія, джерела, методи наукових досліджень дошкільної педагогіки. Актуальні проблеми дошкільної педагогіки на сучасному етапі.

Загальні закономірності виховання і розвитку дітей у період дошкільного дитинства

Дошкільне дитинство – унікальний період розвитку людини. Цінності дошкільної освіти. Розвиток, виховання і соціалізація дошкільника. Вікова періодизація. Вікові та індивідуальні особливості.

Сучасна система дошкільної освіти

Заклади дошкільної освіти в системі національної освіти. Типи закладів дошкільної освіти, їх функції. Програми розвитку дітей раннього і дошкільного віку. Підготовка педагогічних кадрів для системи дошкільної освіти.

Особливості розвитку і виховання дітей раннього віку

Особливості періоду раннього дитинства: швидкий темп розвитку, тісна взаємобумовленість фізичного і психічного розвитку, особливості ВНД дітей перших 3-х років життя. Завдання виховання дітей перших 3-х років життя і специфіка їх реалізації в різних напрямках виховної роботи.

Педагогічні вимоги до виховання дітей перших 3-х років життя.

Організація перших днів перебування дитини в закладі дошкільної освіти, освітня взаємодія з батьками в цей період.

Мета і завдання виховання дітей дошкільного віку

Мета і завдання виховання дітей дошкільного віку. Загальна характеристика складових частин виховання (фізичне, розумове, моральне, естетичне, трудове), їх завдання, зміст, методи. Єдність і взаємозв'язок складових частин виховання. Формування базових якостей особистості дошкільника в процесі виховання.

Творчі ігри дошкільників

Творчі ігри, їх особливості, види. Творчі сюжетно-рольові ігри, їх своєрідність та значення у вихованні дітей. Стадії розвитку сюжетно-рольової гри дітей дошкільного віку. Особливості організації та керівництва сюжетно-рольовими іграми дітей в різних вікових групах. Театралізовані ігри, їх особливості та освітньо-виховне значення. Види театралізованих ігор. Педагогічне керівництво театралізованими іграми. Будівельно-конструкційні творчі ігри, їх своєрідність та освітньо-виховне значення. Методика керівництва будівельно-конструкційними іграми в різних вікових групах. Роль вихователя у розвитку ігрової діяльності дітей.

Дидактичні ігри дошкільників

Дидактичні ігри, їх своєрідність та освітньо-виховне значення. Функції дидактичних ігор. Класифікація дидактичних ігор. Особливості організації та керівництва дидактичними іграми в різних вікових групах. Комп'ютерна гра як різновид дидактичної гри. Поняття про комп'ютерно-ігровий комплекс. Комп'ютерні ігри-заняття. Педагогічні, гігієнічні вимоги до обладнання комп'ютерно-ігрового середовища.

Іграшка, розвивальне предметно-ігрове середовище у ЗДО

Іграшка – засіб розвитку гри. Виховна і освітня цінність іграшки. Історія іграшки як предмета мистецтва та засобу виховання. Види іграшок. Вимоги до іграшок. Українська народна іграшка, освітньо-виховне значення, види. Вимоги до організації розвивального предметно-ігрового середовища в різних вікових групах закладу дошкільної освіти.

Сутність та основні категорії дошкільної дидактики

Поняття дошкільної дидактики. Основні дидактичні категорії. Сутність процесу навчання його особливості в дошкільному віці, складові процесу навчання. Становлення ключових компетентностей дитини дошкільного віку (рухова і здоров'язберезувальна, особистісна, предметно-практична та технологічна, сенсорно-пізнавальна, логіко-математична та дослідницька, природничо-екологічна та навички, орієнтовані на сталий розвиток, ігрова, соціально-громадянська, мовленнєва, художньо-мовленнєва, мистецько-творча (художньо-продуктивна, музична, театралізована) в умовах закладу дошкільної освіти. Принципи навчання в дошкільній дидактиці, їх характеристика.

Зміст, форми, методи формування компетентностей дітей дошкільного віку

Оновлення змісту дошкільної освіти відповідно до Державного стандарту дошкільної освіти (нова редакція 2021). Варіативність програмово-методичного забезпечення дошкільної освіти. Методи формування досвіду дитини в різних видах діяльності. Характеристика освітніх напрямів: «Особистість дитини», «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі», «Дитина в природному довкіллі», «Гра дитини», «Дитина в соціумі», «Мовлення дитини», «Дитина у світі мистецтва».

Планування освітнього процесу в ЗДО

Сутність, мета, принципи планування освітнього процесу в закладі дошкільної освіти. Види і форми планування в закладі дошкільної освіти. Складові компоненти річного плану закладу дошкільної освіти, їх характеристика. Вимоги до річного плану. Планування різних форм освітньої взаємодії з дітьми в закладі дошкільної освіти.

Взаємодія закладу дошкільної освіти з батьками вихованців як учасниками освітнього процесу

Завдання закладу дошкільної освіти в роботі з сім'єю. Складові педагогічної взаємодії закладу дошкільної освіти і сім'ї. Умови успішної співпраці закладу дошкільної освіти з сім'єю. Форми співпраці закладу дошкільної освіти з сім'єю. Планування освітньої взаємодії з родинами вихованців. Підтримка батьками формування ключових компетентностей дітей дошкільного віку.

Наступність у роботі закладу дошкільної освіти та початкової школи

Наступність і перспективність в системі безперервної освіти. Характеристика змісту та основних компонентів готовності дітей до шкільного навчання. Зміст, форми організації співпраці закладу дошкільної освіти і початкової школи. Структурні компоненти готовності дітей дошкільного віку до навчання у школі (фізична, інтелектуальна, емоційно-вольова, соціальна, особистісна). Соціально-психологічна адаптація дитини до школи.

Рекомендовані джерела

Основна:

1. Базовий компонент дошкільної освіти України. Нова редакція та поради для організації освітнього процесу. 2021. URL:

<https://ezavdnz.mcfr.ua/book?bid=37876>.

2. Беленька Г., Половіна О., Кондратець І. Нові вектори програми ДИТИНА. *Дошкільне виховання*. 2021. № 1. С.14-17.

3. *Державний стандарт дошкільної освіти: особливості впровадження* / Упоряд.: О.Г Косенчук, І.М. Новик, О.А. Венгловська, Л.В. Куземко. Харків: Вид-во «Ранок», 2021. 240 с.

4. *Дитина*: Освітня програма для дітей від двох до семи років К.: Київ. ун-т ім. Б.Грінченка, 2020. 440 с.

5. Зайченко І.В. *Педагогіка*. Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів, 2-е вид. К.: «Освіта України», «КНТ» 2008. 528 с. URL: <http://pidruchniki.com/17000308/pedagogika/pedagogika>.

6. Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку / Національна академія педагогічних наук України. – Київ: ФОП Ференець В.Б., 2020.– 44 с.

7. Методичні рекомендації до Освітньої програми для дітей від двох до семи років «Дитина» К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. 2021. 480 с.

8. Поніманська Т. Дошкільна педагогіка : підручник. 3-тє вид., випр. К.: «Академвидав», 2015. 448 с.

9. Про дошкільну освіту: Закон України: документ 2628-III, редакція від 01.01.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text>.

10. Про затвердження Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти) нова редакція : Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.01.2021 № 33. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Vazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf.

11. Про затвердження професійного стандарту «Вихователь закладу дошкільної освіти» : Наказ Міністерства економіки України від 19 жовтня 2021 року № 755-21. URL: [file:///D:/%D0%93%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D0%B0%20%D0%86%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D1%96%D0%B2%D0%BD%D0%B0/adm/Downloads/61727cdc64def816302302%20\(1\).pdf](file:///D:/%D0%93%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D0%B0%20%D0%86%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D1%96%D0%B2%D0%BD%D0%B0/adm/Downloads/61727cdc64def816302302%20(1).pdf).

12. Фіцула М.М. *Педагогіка*: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. К.: Видавничий центр «Академія», 2006. 528 с. (Альма-матер).

Додаткова:

1. Бех І.Д. *Зростаюча особистість у цінності духовності*. Сучасний виховний процес: сутність та інноваційний потенціал : матеріали звіт. наук.-практ. конф. Ін-ту проблем виховання НАПН України за 2016 рік / за ред. І.Д.Беґа, Ж.В. Петровичо. Вип. 5. Івано-Франківськ: НАІР, 2017. С. 12-18.

2. Закон України «Про освіту» (2017). URL:

<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

3. Карабаєва І. Дитячий садок і Нова українська школа. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2019. № 9. С.9-20.

4. Корекційно-розвивальна програма формування мотиваційної готовності дітей до навчання в школі. URL: <http://psylist.net/pedagogika/00238.htm>.

5. Панасевич І. Особливості організації життєдіяльності дітей різновікової групи в умовах ЗДО. URL: http://dspu.edu.ua/youngsc/AQGS/2013_6-2/pedagogy/115-121.pdf

6. Рагозіна В.В. Дитина раннього віку: особливості розвитку. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді*. 2015. Вип. 19(2). С. 174-183. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Tmpvd_2015_19%282%29__18.

7. Рогальська Н.В. *Педагогіка дітей раннього віку* : навч.-методич. посіб. Умань: ФОП Жовтий О. О., 2015. 150 с.

8. Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку / Національна академія педагогічних наук України. Київ: ФОП Ференець В.Б., 2020. 44 с.

9. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja / Під заг. ред. Бібік Н. М. К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.

ВІКОВА ПСИХОЛОГІЯ

Психічний розвиток дітей дошкільного віку як предмет вікової психології

Предмет вікової психології, її зміст, основні напрями та завдання. Місце вікової психології в системі наук про дитину.

Методологія і принципи організації психологічних досліджень, їх планування та проведення. Етапи дослідження, їх завдання і зміст. Етика психологічних досліджень.

Поняття про психічний розвиток, його зміст, основні закони розвитку. Роль біологічних передумов розвитку. Генетика і поведінка. Соціальне середовище як умова і джерело розвитку. Соціалізація: суть, зміст, рівні, напрями. Діяльність та спілкування як засоби соціалізації. Теорія культурно-історичного погодження і розвитку вищих психічних функцій Л.С. Виготського.

Вікова періодизація. Критерії вікової періодизації психічного розвитку. Основні вікові періоди за Д.Б. Ельконіним.

Розвиток пізнавальної сфери дітей

Загальна характеристика пізнавальної сфери новонародженого. Становлення сенсорних систем у дітей першого року життя.

Сенсорний і перцептивний розвиток у ранньому віці. Процеси інтеграції зорово-слухових, моторних, мовних реакцій і специфіка образів сприймань: елементи інтеріоризації.

Когнітивний і мовний розвиток. Розвиток розуміння мови. Становлення активного мовлення. Категоризація об'єктів.

Пам'ять дітей раннього віку. Її зміст, поява довгочасної пам'яті.

Мислення дітей раннього віку. Поява елементів уяви в ранньому віці. Психологія розвитку пізнавальної сфери дітей раннього віку.

Загальні умови розвитку чутливості та особливості функціонування сенсорних систем. Формування сенсорних еталонів у дошкільників. Характеристика уваги дошкільників. Види пам'яті дітей дошкільного віку. Мимовільне і довільне, смислове і механічне запам'ятовування.

Розвиток мислення дошкільників. Види мислення дошкільників.

Роль уявних образів у житті та діяльності дітей дошкільного віку. Особливості образів уяви.

Психологічна характеристика розвитку діяльності дітей дошкільного віку

Загальна характеристика розвитку діяльності дітей дошкільного віку. Розвиток спілкування в ранньому та дошкільному віці. Роль в процесах розвитку особистості дитини.

Предметно-практична діяльність як провідна діяльність дітей раннього віку, її роль у появі новоутворень: Власна дія, Я, Я сам.

Характеристика ігрової діяльності дітей раннього віку. Гра як провідна діяльність дітей дошкільного віку, її значення в появі новоутворень, у розвитку самосвідомості і самооцінки. Психологічні особливості продуктивних видів діяльності дошкільників.

Різновиди зображувальної (художньої) діяльності в дошкільному віці (малювання, ліплення, аплікація, конструювання).

Виникнення елементів навчальної і трудової діяльності в дітей дошкільного віку.

Розвиток емоційно-вольової сфери дітей дошкільного віку

Емоційний розвиток дитини на різних вікових етапах, його особливості. Основні напрямки розвитку емоцій і почуттів: збагачення емоційного життя, підвищення розумності, стійкості і глибини переживань, оволодіння зовнішніми виразними засобами.

Мета і мотив в поведінці дитини дошкільного віку.

Розвиток довільної регуляції діяльності (за В.К. Котирло).

Психологічна характеристика індивідуально-психологічних особливостей дітей дошкільного віку

Типи вищої нервової діяльності, динаміка (врівноваженість, гармонійність, загальмованість, збудливість, гіперактивність тощо) і особливості прояву на різних етапах дошкільного дитинства.

Індивідуальний підхід до дітей з різними типологічними особливостями. Спілкування і діяльність як засоби корекції динаміки індивідуальних характеристик.

Характер як відображення соціальної ситуації розвитку дитини.

Причини появи дисгармонійних характерів у дітей дошкільного віку.

Індивідуальні особливості дітей, їх врахування в процесах педагогічної взаємодії.

Здібності і діяльність. Особливості прояву здібностей у дошкільному віці. Схильності, наявності виражених інтересів, працездатності як ознаки обдарованості. Проблеми обдарованих дітей. Умови розвитку здібностей у дітей дошкільного віку.

Розвиток особистості дошкільника

Роль соціального контексту та соціально-предметної діяльності в становленні та розвитку особистості. Роль провідних видів діяльності. Вплив дорослих та однолітків на розвиток особистості в немовлячому та ранньому віці.

Новоутворення як Я, Я сам, їх психологічний зміст. Рівень морального розвитку в ранньому віці. Криза 3-х років і зрушення в особистісній сфері дитини. Спілкування з дорослими, моделювання поведінки дітей в грі і поведінці, осмислення моральних аспектів, засвоєння моральних уявлень.

Дитина в групі, характеристика міжособистісного спілкування, його зміст, психологічні процеси в групі: статус, соціальні зірки, аутсайтери, прагнення до лідерства, рефлексія, емпатія, конфлікти. Конформізм у дитячому середовищі. Емоційне самопочуття дитини в групі та його вплив на формування особистості.

Проблема інтерпретації поведінки дітей дошкільного віку. Характеристика мотивів поведінки дітей дошкільного віку: пізнавальних, особистісних, ігрових, суспільних, моральних та ін.

Основні напрямки розвитку мотивів. Самосвідомість і самооцінка. Формування ієрархії мотивів як важливе новоутворення в дошкільному віці.

Поняття про психологічну готовність дитини до навчання в школі, обґрунтування її необхідності. Характеристика основних компонентів психологічної готовності до школи: інтелектуальної, мотиваційної, соціальної. Внесок українських психологів у вирішення проблеми готовності дитини до школи. Показники шкільної зрілості. Психологічна характеристика дітей 6-ти років і проблеми початкового періоду навчання.

Рекомендовані джерела

Основні:

1. Вікова і педагогічна психологія / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін., 2-е вид., допов. К.: Каравела, 2009. 400 с.
2. Психологія розвитку та вікова психологія: Практикум. Кутішенко В.П., Ставицька С.О. Навчальний посібник. К.: Каравела, 2015. 448 с.
3. Павелків Р.В. Вікова психологія: підруч. для студ. вищ. навч. закл. К.: Кондор, 2011. 468 с.
4. Сергеєнкова О.П. Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасека О.В. Загальна психологія. К.: Центр учбової літератури, 2017. 296 с.

Додаткові:

1. Дитина у сучасному соціопросторі : навч. посібник / Т. О. Піроженко, С. О. Ладивір, І. М. Біла та ін. ; за ред. Т. О. Піроженко. К.; Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2018. 272 с.
2. Мельник І.С. Педагогічна психологія: дошкільний вік: навч. посіб. для студ. ВНЗ. К.: Київ. ун-т ім. Б.Грінченка, 2013. С.58-72.
3. Сисоєва С.О., Поясок Т.Б. Хрестоматія з психології та педагогіки. Навчальний посібник. Кременчук, 2018. 400 с.

ФАХОВІ МЕТОДИКИ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

ДИТЯЧА ЛІТЕРАТУРА ТА РОЗВИТОК МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Об'єкт, предмет, зміст, завдання методики розвитку мовлення і дитячої літератури як навчальної дисципліни. Мовлення в контексті дитячого розвитку. Зв'язок методики розвитку мовлення і дитячої літератури з іншими науками, їх внесок у науку про навчання дітей раннього і дошкільного віку рідної мови.

Мета і завдання закладу дошкільної освіти з розвитку мовлення і навчання дітей рідної мови: виховання звукової культури мовлення, розвиток словника, формування граматичної правильності мовлення, розвиток зв'язного мовлення та ін.. Засоби розвитку мовлення дитини: організація їхнього спілкування з батьками та вихователями у різних напрямках діяльності – гра, праця, художня література, використання ІКТ, мовлення вихователя й мовлення дітей. Форми навчання дітей рідної мови: різні види занять, повсякденне спілкування з дітьми. Методи навчання мови й розвитку мовлення: дидактичні ігри та вправи, розмови, бесіди, розглядання, читання й розповідання, переказування та ін..

Значення мови в розвитку дітей раннього віку. Необхідність цілеспрямованого керівництва розвитком мовлення дітей з боку дорослих. Становлення мовленнєвої діяльності на першому році життя. Особливості підготовчого періоду; розвиток голосових реакцій, наслідування звуків мови і слів. Розвиток розуміння мовлення оточуючих, поява у дитини перших усвідомлених слів.

Особливості засвоєння слова в дошкільному віці. Завдання і зміст словникової роботи з дітьми дошкільного віку. Принципи словникової роботи. Методи і прийоми словникової роботи. Розвиток словника дітей на заняттях.

Поняття дитячої літератури. Особливості творів для читання дітям дошкільного віку. Завдання і зміст ознайомлення дошкільників з дитячою літературою. Методи і прийоми роботи з літературними творами. Зміст та форми роботи з використання творів дитячої літератури під час освітньої взаємодії з дітьми. Використання дитячої літератури під час фрагментів життєдіяльності дітей дошкільного віку.

Поняття «діалог», «діалогічне мовлення». Завдання розвитку діалогічного мовлення в дошкільному дитинстві. Методи та прийоми розвитку діалогічного мовлення. Бесіда – основний метод розвитку

діалогічного мовлення. Значення бесід. Види бесід. Тематика підсумкових бесід. Підготовка вихователя та дітей до бесіди. Структура бесіди. Види запитань вихователя та дитячі запитання. Вимоги до запитань вихователя та відповідей дітей. Поняття полілог. Організація художньо-педагогічних спілкувань з дітьми дошкільного віку.

Завдання розвитку монологічного мовлення дітей. Методи та прийоми навчання дітей монологічного мовлення. Переказ літературних творів. Значення переказу. Вимоги до творів для переказу дітьми, їх підбір для дітей різних вікових груп. Види переказу. Прийоми навчання переказу літературних творів. Особливості навчання переказу дітей в різних вікових групах. Поняття розповіді. Класифікація дитячих розповідей. Послідовність введення в роботу розповідей різних видів. Прийоми навчання розповідання. Описова й сюжетна розповідь. Види таких розповідей. Методика навчання опису предметів, іграшок, картинок тощо.

АРТОСВІТА ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Соціально-естетична сутність мистецтва. Мистецтво як естетична категорія, форма суспільної свідомості, спосіб відображення життя в художній творчості (Е. Белкіна, О. Комаровська, В. Кудрявцев, Л. Масол, Н. Миропольська, Г. Падалка, О. Рудницька, Т. Турчин та інші). Функції мистецтва: естетична, гедоністична, освітня, сугестивна тощо (Ю. Борєв, М. Каган). Види мистецтва. Естетика як наука про почуттєве сприймання світу.

Статичні види мистецтва. Образотворче мистецтво: живопис, графіка, архітектура, скульптура, декоративно-ужиткове мистецтво. Жанри живопису. Ілюстрація дитячої книги. Сучасні художники ілюстратори. Засоби виразності в архітектурі та скульптурі. Виховний потенціал декоративно-ужиткового мистецтва.

Синтетичні види мистецтва. Мистецтво театру. Історичні аспекти театрального мистецтва. Театр як союз різних мистецтв. Кіномистецтво (В. Кандинський, Л. Левчук, О. Оніщенко). Мистецтво анімації для дітей. Формування у особистості естетичного ставлення до предметів та явищ довкілля та творів мистецтва.

Психолого-педагогічні основи формування у дошкільників естетичного ставлення (на основі наукових досліджень, А. Адаскіної, Н. Аксаріної, Є. Аркіна, І. Беха, Л. Беленької, Л. Божович, Д. Ельконіна, А. Єремєєва, О. Запорожця, І. Кона, В. Котирло, Б. Кубланова, М. Лісіної, І. Левшина, Д. Леонтєєва, О. Мелік-Пашаєва, Н. Менчинської, С. Новосолової,

С. Рубінштейна, П. Рудика, Б. Теплова).

Мистецтво як інтегратор в освіті дітей дошкільного віку. Формування у дітей дошкільного віку мистецько-творчої компетентності. Особливості організації художньо-продуктивної діяльності дітей 2-5 та 5-7 років (О. Половіна, Г. Сухорукова, Л. Шульга).

Теоретичні засади методики музичного виховання. Психолого-педагогічні основи музичного виховання дітей дошкільного віку (Н. Ветлугіна, О. Іваненко, Р. Зінич, Н. Ветлугіна, І. Рудченко, Р. Савченко, С. Шоломович). Музичні здібності та задатки. Поняття «музикальність». Розвиток музичних здібностей. Види музичної діяльності дітей дошкільного віку. Показники компетентності дошкільника у світі музики. Слухання музики дітьми дошкільного віку. Методика навчання дітей співу. Педагогічний супровід музично-ритмічної діяльності дітей дошкільного віку. Музичний супровід фрагментів життєдіяльності дітей дошкільного віку.

Театралізована діяльність як специфічний вид дитячої активності. Особливості організації театралізованої діяльності дітей дошкільного віку. Свята і розваги для дітей дошкільного віку. Особливості самостійної художньої діяльності дітей у закладі дошкільної освіти.

Інноваційні підходи в методиці ознайомлення дітей із мистецтвом. Інклюзивні підходи в методиці ознайомлення дітей із мистецтвом.

ОСНОВИ ПРИРОДНИЧО-МАТЕМАТИЧНИХ НАУК З МЕТОДИКОЮ

Необхідність організації куточка природи, його навчально-виховне Розміщення і обладнання куточка природи. Створення науково-природничого центру в куточку природи. Вимоги до його обладнання.

Правила підбору об'єктів для куточка природи: врахування можливостей утримання об'єкта в умовах жилого приміщення, безпечність для дітей, відповідність вимогам програм, доступність для догляду.

Види спостережень і їх зміст у кожній віковій групі. Методика організації та проведення спостережень з дітьми різного віку. Основні етапи процесу спостереження. Послідовність розгляду рослин і тварин, об'єктів та явищ неживої природи. Прийоми активізації пізнавальної діяльності дітей у процесі спостереження. Підготовка вихователя до проведення спостережень.

Навчально-виховне значення праці, її своєрідність. Педагогічні та гігієнічні вимоги до праці дітей. Види та зміст праці дітей у природі в різних вікових групах. Форми організації праці дітей у природі. Методика керівництва різними формами організації праці дітей різного віку.

Дидактичні ігри та їх роль в ознайомленні дітей з природою. Своєрідність дидактичних ігор, їх зміст, організація та методика керівництвами в різних вікових групах.

Бесіда як метод ознайомлення дітей з природою. Види бесід, їх зміст. Вимоги до проведення бесід, методика проведення.

Поняття про екологію, екологічну освіту, екологічне виховання. Зміст і завдання екологічного виховання дітей дошкільного віку. Сучасні дослідження О. Білан, Н. Лисенко, З. Плохій та інших науковців з питань екологічного виховання дошкільників. Виховання позитивного емоційного ставлення до природи у дітей дошкільного віку. Формування у дошкільників первинних уявлень про екологічні зв'язки в природі. Методика екологічного виховання дошкільників. Організація практичної екологічно доцільної діяльності дітей в природі. Екологічна стежина. Організація та методика проведення роботи на екологічній стежині. Сімейна екологічна стежина. Ознайомлення з правилами природокористування. Екологічні знаки. Аналіз педагогічного досвіду з проблем екологічного виховання дошкільників.

Особливості розвитку кількісних уявлень у дітей дошкільного віку, сприймання і відтворення кількості предметів дітьми раннього та молодшого дошкільного віку. Особливості формування уявлень про множину у дітей старшого дошкільного віку. Роль різних аналізаторів у формуванні уявлень про множину. Способи порівняння множин та формування у дітей уявлень про множину в різних вікових групах.

Розвиток у дітей уявлень про число, лічбу в різних вікових групах ЗДО. Особливості розвитку у дітей діяльності лічби. Розвиток у дітей дошкільного віку уявлень про число. Навчання дітей лічби вголос. Етапи лічильної діяльності, завдання навчання дітей лічби в різних вікових групах. Утворення чисел на основі порівняння множин в різних вікових групах.

Навчання дітей розв'язування арифметичних прикладів та задач. Особливості навчання дошкільників розв'язанню арифметичних прикладів та задач. Роль прикладів та арифметичних задач в розумінні сутності арифметичних дій. Види арифметичних задач, які розв'язують дошкільники. Послідовні етапи та методичні прийоми в навчанні рішення арифметичних задач та прикладів.

Формування у дітей дошкільного віку уявлень про величину та вимірювання величин. Особливості сприймання величини дітьми дошкільного віку. Завдання з ознайомлення дошкільників з величиною предметів. Методи і прийоми формування уявлень і понять про величину предметів в старшому дошкільному віці. Особливості навчання дітей елементам вимірювальної діяльності. Ознайомлення дітей дошкільного віку

із загальноприйнятими мірами вимірювання (сантиметр, метр, літр, кілограм).

Формування уявлень про форму предметів та геометричні фігури в різних вікових групах. Завдання з ознайомлення дітей з формою предметів та геометричними фігурами. Методи, прийоми ознайомлення дітей з формою предметів та геометричними фігурами в різних вікових групах.

Особливості часових уявлень дітей дошкільного віку. Формування уявлень про час, та «відчуття часу» у дітей дошкільного віку. Час і його особливості. Завдання з навчання дітей орієнтування в часі та формування часових уявлень у дошкільників. Методика формування часових уявлень у дітей старшого дошкільного віку та орієнтування їх в часі.

ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ДОШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ

Людина та її здоров'я як категорія особистісних, суспільних та загальнолюдських цінностей. Види здоров'я: фізичне, психічне, моральне, соціальне, духовне. Фізичне здоров'я як базисна основа всіх видів здоров'я дітей дошкільного віку. Основні показники фізичного здоров'я: загартованість організму, повноцінний фізичний розвиток. Засоби фізичного здоров'я: сили природи; гігієнічні фактори, фізичні вправи. Оздоровчий потенціал фізичних вправ. Фізична культура як дійовий засіб підтримання і зміцнення стану фізичного здоров'я. Підвищення адаптаційних можливостей організму шляхом активного використання повсякденних та спеціальних засобів загартування. Рухова активність і фізичне здоров'я. Роль рухів, рухової активності в загальному розвитку дитини.

Об'єктивні і суб'єктивні причини необхідності збереження і формування здоров'я у цілісній системі виховних цінностей. Фактори, що негативно впливають на здоров'я дітей дошкільного віку. Спосіб життя як фактор здоров'я. Спосіб життя і три його складові: рівень життя, якість життя, стиль життя.

Забезпечення системи здорового способу життя як фактора фізичного і психологічного благополуччя дитини в умовах ЗДО і сім'ї. Здоровий спосіб життя дітей як фактор здоров'я, повноцінного розвитку дитини та як головна умова формування навичок адекватної оздоровчої поведінки. Основні компоненти здорового способу життя: еколого-гігієнічні умови, психологічний комфорт, раціональний розпорядок дня, оптимальна рухова активність, загартування.

Гімнастика як засіб фізичного виховання дітей дошкільного віку. Класифікація загальнорозвивальних вправ. Методика проведення загальнорозвивальних вправ з дітьми дошкільного віку.

Методика проведення рухливих ігор з дітьми дошкільного віку. Характеристика рухливих ігор як засобу фізичного виховання дітей дошкільного віку. Поняття про рухливу гру, її структуру. Класифікація рухливих ігор, основні види ігор. Варіативність рухливих ігор. Організація та методика проведення рухливих ігор в різних вікових групах.

Форми організації освітньої взаємодії з фізичного виховання дітей дошкільного віку. Заняття з фізичної культури – основна форма систематичного навчання дітей дошкільного віку фізичних вправ. Значення, типи, структура фізкультурних занять. Способи організації дітей для виконання основних рухів на занятті з фізичної культури.

Фізкультурно-оздоровчі заходи в розпорядку життєдіяльності дітей дошкільного віку. Ранкова гімнастика та гімнастика після сну: значення, структура, зміст. Методика проведення ранкової гімнастики та гімнастики після сну в різних вікових групах. Особливості використання фізкультхвилинок і фізкультпауз у системі фізичного виховання та оздоровлення дітей дошкільного віку.

Форми активного відпочинку дітей дошкільного віку: фізкультурні розваги, фізкультурні свята, день здоров'я. Значення, варіанти та особливості проведення. Підвищення рухової активності дітей дошкільного віку під час самостійної рухової діяльності.

Рекомендовані джерела

Основні:

1. Базовий компонент дошкільної освіти. Нова редакція та поради для організації освітнього процесу <https://ezavdnz.mcfr.ua/book?bid=37876> 2021.
2. Беленька Г.В., Науменко Т.С., Половіна О.А. Дошкільнятам про світ природи: Старший дошкільний вік: навч.-метод. посіб. К.: Генеза, 2013. 112 с. (Настільна книжка вихователя). Рекомендовано Міністерством освіти і науки України (лист МОН України від 12.07 2013 р. № 1/11-11415).
3. Беленька Г.В., Половіна О.А. Дошкільнятам про світ природи: Діти п'ятого року життя (середній дошкільний вік): навч.-метод. посіб. К.: Генеза, 2016. 98с. (Настільна книжка вихователя).

4. Беленька Г.В., Половіна О.А. Дошкільнятам про світ природи: Діти четвертого року життя (молодший дошкільний вік): навч.-метод. посіб. К.: Генеза, 2018. 128 с. (Настільна книжка вихователя).
5. Богініч О. Л. Фізичне виховання дітей дошкільного віку засобами гри. К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2015. 126 с.
6. Богуш А.М., Гавриш Н.М. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови: Підручник. К.: Видавничий дім «Слово», 2013. 670 с.
7. Вільчковський Е.С., Курок О.І. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку: Навч. посіб. Суми: ВТД «Університетська книга», 2019. 468 с.
8. Державний стандарт дошкільної освіти: особливості впровадження. *Навчально-методичний посібник*. Видавництво "Ранок", Харків, 2021. 240 с.
9. Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку / Національна академія педагогічних наук України. – Київ: ФОП Ференець В.Б., 2020.– 44 с.
10. Образотворче мистецтво з методикою викладання в дошкільному навчальному закладі: підручник / Г. В. Сухорукова, О. О. Дронова, Н. М. Голота, Л. А. Янцур. – К.: СЛОВО, 2011. – 376 с.
11. Романюк І. А. Музичне виховання. Організація роботи у дошкільному навчальному закладі: навчально-методичний посібник / І. А. Романюк. – Тернопіль : Мандрівець, 2014. – 280 с.
12. Щербаківа К.Й., Брежнєва О.Г. Теорія і методика логіко-математичного розвитку дітей дошкільного віку. Навчальний посібник. Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2015. 200 с.

Додаткові:

1. Беленька Г.В. Віконечко в природу: методичний посібник для вихователів дітей дошкільного віку. К.: Сім кольорів, 2014. 56 с.
2. Беленька Г.В. Інтегровані курси в практиці підготовки вихователів дітей дошкільного віку. *Актуальні проблеми педагогічної освіти: європейський і національний вимір*. 2018. с. 28-31.
3. Богуш А.М. Мовленнєвий компонент дошкільної освіти. 4-те вид., доопр. і доп. Х.: Вид-во «Ранок», 2013. 192 с. (Сучасна дошкільна освіта).
4. Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років /наук. кер. проекту В.О.Огнев'юк; авт. кол.: Г.В.Беленька, О.Л. Богініч, [та ін.]; наук. ред.:Г.В.Беленька; Мін. осв. і науки України, Київ. ун-т ім. Б.Грінченка. 2020. 440 с.

5. Методичні рекомендації до Освітньої програми для дітей від 2 до 7 років «Дитина» За наук. ред. Г.В.Беленької, О.А.Половіної, І.В.Кондратець; авт. кол.: Г.В.Беленька, О.Л.Богініч, В.М.Вертугіна та ін. К.: Київ.ун-т ім. Б.Грінченка, 2021с.

6. Організація дитячої ігрової діяльності в контексті наступності дошкільної та початкової освіти. Навчально-методичний посібник / За ред. Г.С. Тарасенко. К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. 320 с.

7. Підготовка майбутніх вихователів до роботи з дітьми дошкільного віку: компетентнісний підхід: моногр. // за заг. ред. Г.В. Беленької, О.А. Половіної. Умань: ВПЦ «Візаві», 2015. 208 с.

8. Піроженко Т.О., Карасьова К.В. Ігрова діяльність дошкільника. Старший дошкільний вік: навч-метод. посіб. К.: Генеза, 2014. 96 с.

9. Половіна О. Мистецька освіта сьогодні: синтез підходів / Олена Половіна // Дошкільне виховання. – № 12 – 2019. – С.3-8

10. Поніманська Т.І., Дичківська І.М. Дошкільна педагогіка : практикум : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.; М-во освіти і науки України. 2-е вид. К. : Слово, 2007. 351 с.

11. Поніманська, Т. Дошкільна педагогіка: підручник / Тамара Поніманська. – 4-е вид., переробл. – Київ : ВЦ «Академія», 2018 – 408 с.

12. Щербакова К.Й. Методика формування елементів у дошкільників. К.: В-во Європейського університету, 2011. 262 с.

13. Школа ігромайстерності : Метод. матеріал / М. Шуть. – К. : Видавничий дім «Шкільний світ» : Видавництво Л. Галіцина, 2006. – 128 с. – (Б-ка «Шкільного світу»).